

CZU 343.114(156.23)

DOI 10.5281/zenodo.7624881

CITAREA PĂRȚILOR PE CAUZELE PENALE ÎN INSTANȚELE DE APEL

Tudor OSOIANU,
doctor în drept, profesor universitar
Dumitru CALENDARI,
doctorand

SUMMONING OF THE PARTIES ON CRIMINAL CASES IN THE COURTS OF APPEAL

Tudor OSOIANU,
PhD, university professor,
Dumitru CALENDARI,
PhD student

În articol se analizează aspectele citării părților în proces la examinarea cauzelor penale în instanța de apel, prevederile generale cu privire la procedura citării, atribuțiile procurorului și a instanței de apel în acest sens. Expunerea problemei științifice constă în analiza și reevaluarea cadrului legislativ și practic al etapei de citare a părților pe cauzele penale în instanța de apel. Potrivit art. 412 alin. (4) Codul de procedură penală al RM, judecarea apelului se face cu citarea legală a părților și înmânarea copiilor de pe apel, iar potrivit alin. (5) neprezentarea acestora nu împiedică examinarea cauzei. Prevederile art. 235-243 ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova reglementează procedura de citare a părților. Astfel, părțile care au participat la judecarea cauzei în instanța de fond trebuie să fie legal citate în instanța de apel.

Cuvinte-cheie: proces penal, apel, părți în proces, citație, procedură de citare.

The article analyzes some aspects of summoning the parties to the trial to examine criminal cases in the appellate court, general provisions regarding the summons procedure, the powers of the prosecutor and the appellate court in this regard. The scientific relevant problem solved is in analysis and re-evaluation of the legislative and practical framework of the stage of summoning the parties to criminal cases in the court of appeal. According to art. 412 para. (4) Code of Criminal Procedure of the Republic of Moldova the judgment of the appeal is made with the legal summons of the parties and the handing over of the children on the appeal. According to para. (5) their non-presentation does not prevent the examination of the case. The provisions of art. 235 - 243 Code of Criminal Procedure of the Republic of Moldova regulates the procedure of summoning the parties. Thus, the parties who took part in the trial in the court of first instance must be legally summoned to the court of appeal.

Keywords: criminal proceedings, appeal, parties to the proceedings, summons, the procedure for summoning the parties.

Introducere. Odată cu punerea pe rol a cauzei penale la instanța de apel se citează părțile în proces. De asemenea, se verifică dacă părțile și persoanele interesate au fost citate corespunzător și dacă a avut loc citarea legală a acestora. Verificarea organizării ședinței instanței de apel presupune și verificarea îndeplinirii citării părților, dacă la ședința de judecată participă inculpatul care se află în stare de arest și dacă i-a fost asigurată asistența juridică garantată de stat. În cazul în care una din părți nu a fost legal citată și nu s-a prezentat la ședința de judecată, sau inculpatul, aflat în stare de arest, nu a fost escortat la instanță, ori apărătorul nu s-a prezentat, a cărui participare

Introduction. Once the criminal case has been filed with the appellate court, the parties to the proceedings are summoned. It must be ascertained whether the parties and persons concerned have been duly summoned and if their legal summons has taken place. Verification of the organization of the hearing of the court of appeal involves verifying compliance with the summons of the parties, if the defendant participates in the court hearing, who is under arrest, if he has been provided with legal assistance guaranteed by the state. If one of the parties was not legally summoned and did not appear at the court hearing, or the defendant, who is under arrest, was not escorted to court, or the defender

este obligatorie, judecarea apelului se amână pentru o altă dată, cu îndeplinirea repetată a cerințelor legale. Procurorul, ca garant al respectării legii, urmează să verifice dacă instanța de apel respectă prevederile art. 402 alin. (6) Codul de procedură penală, precum și art. 345 Codul de procedură penală (în continuare CPP), privind citarea părților și predispunerea de timp suficient pentru pregătire.

Metode și materiale aplicate. La elaborarea acestui articol a fost folosit material teoretic, normativ și empiric. De asemenea, cercetarea respectivului subiect a fost posibilă prin aplicarea mai multor metode de investigare științifică specifice teoriei și doctrinei procesual-penale: metoda logică, metoda analizei comparative, analiza sistemică etc.

Scopul cercetării. Examinarea și analiza normelor legale, practicii judiciare și a doctrinei privind procedura de citare a părților la examinarea cauzelor penale în instanțele de apel.

Rezultate obținute și discuții. Părțile care au participat la judecarea cauzei în instanța de fond trebuie să fie legal citate în instanța de apel [1; 2]. De asemenea, remiterea părților a copiilor apelurilor declarate este o cerință obligatorie, neexecutarea căreia lipsește partea de posibilitatea de a-și expune poziția și încalcă dreptul la apărare [3, pct.2].

În comparație cu prima instanță, prezentarea în persoană a inculpatului în instanța de apel nu are aceeași importanță decisivă. Modalitățile de aplicare a art. 6 CEDO în apel depind de particularitățile procedurii în cauză, fiind necesar să fie luate în considerație ansamblul procedurii desfășurate în sistemul național și rolul instanței de apel [4, § 60].

Reieșind din plenitudinea de jurisdicție ce o are instanța de apel, art. 6 CEDO nu garantează în mod necesar dreptul la o ședință publică și dreptul de a se prezenta în persoană [5, § 31]. Trebuie să fie luate în considerare particularitățile procedurii și modul în care interesele părții apărării au fost prezentate și protejate în fața instanței de apel [6, § 54; 7, § 36].

Potrivit lui C. S. Paraschiv, „în practică Curții de Apel București, s-a decis astfel că, atâta vreme cât apelul declarat de inculpat sau de

did not show up, whose participation is mandatory, the judgment of the appeal is postponed for another time, with repeated compliance with legal requirements. The prosecutor, as a guarantor of compliance with the law, to verify whether the appellate court complies with the provisions of art. 402 para. (6) Code of Criminal Procedure, as well as art. 345 Code of Criminal Procedure (hereinafter CCP), on summoning the parties and providing sufficient time for preparation.

Methods and materials applied. Theoretical, normative and empirical material was used in the elaboration of this article. Also, the research of the respective subject was possible by applying several methods of scientific investigation specific to the theory and doctrine of criminal procedure: logical method, comparative analysis method, systemic analysis, etc.

The purpose of the research. Examination and analysis of the normative framework, judicial practice and of the doctrine regarding the on the procedure for summoning the parties to the examination of criminal cases in the courts of appeal.

Results obtained and discussions. The parties who took part in the trial in the court of first instance must be legally summoned to the court of appeal [1; 2]. The remittance of copies of declared appeals is a mandatory requirement, non-enforcement which lacks the opportunity to state its position and infringes the right of defense [3, pct.2].

Compared to the first instance, the presentation in person of the defendant in the appellate court does not have the same decisive importance. The modalities of application of art. 6 ECHR on appeal, depending on the particularities of the procedure in question and the whole procedure in the national system must be considered, and the role of the appellate court [4, §. 60].

Based on the full jurisdiction of the appellate court, art. 6 The ECHR does not necessarily guarantee the right to a public hearing and the right to appear in person [5, §. 31]. The particularities of the procedure must be considered and how the interests of the defense party were presented and protected before the appellate court [6, §. 54; 7, §. 36].

According to Paraschiv C.S., „In practice, the Bucharest Court of Appeal decided that, as long as the appeal declared by the defen-

procuror nu vizează latura civilă a procesului, ci numai latura penală, partea civilă, care nu a atacat hotărârea, nu trebuie citată în instanța de apel. ... Dacă însă apelul procurorului a fost făcut fără rezerve – ceea ce înseamnă că are efect devolutiv integral –, citarea tuturor părților este obligatorie.” [8, p.169].

Judecarea apelului are loc în prezența inculpatului, cu excepțiile prevăzute la art. 321 CPP RM, și este necesară verificarea tuturor adreselor inculpatului, cunoscute din materialele cauzei penale, întru respectarea prevederilor art. 412 alin.(3) și 242 CPP RM, pentru citarea legală a inculpatului [9, pct.6.2].

Adeverința sau recipisa despre primirea de către partea în proces a citației, cu indicația datei primirii, se restituie instanței de apel. Lipsa adeverinței constituie temei pentru stabilirea altui termen de judecată [9, pct.13].

„Procedura de citare nu este legal îndeplinită în cazul în care citația se afișează fără a cuprinde mențiuni privind numărul apartamentului din adresa celui citat sau fără a cuprinde mențiuni privind blocul și scara, deși numărul apartamentului este indicat. În aceste cazuri, este indecent cazul de casare (Curtea Supremă de Justiție a Republicii Moldova (în continuare CSJ), decizia nr.1499, din 21.03.2001).” [10, p.568].

În altă speță, judecata în prima instanță a avut loc în lipsa inculpatului, care nu a fost legal citat, deoarece din dovada de îndeplinire a procedurii pentru termenul ședinței a rezultat că acesta a fost citat la adresă din Brăila, fără a se indica numărul imobilului, încălcându-se astfel dispozițiile procesual-penale, care prevăd că adresa celui citat trebuie să cuprindă, în orașe și municipii: localitatea, județul, strada, numărul și apartamentul unde locuiește. Curtea de apel a admis apelul inculpatului, a desființat sentința și a trimis cauza la aceeași instanță spre rejudecare (*Curtea de Apel Galați, Secția penală, decizia nr.409/2002*) [11, p.130].

„În jurisprudența națională (*DCP CSJ nr.1re-1284/2008, din 26.12.2008*) s-a arătat că, din motivul citării necorespunzătoare, modalitatea de administrare a probelor în susținerea acuzațiilor înaintate inculpaților poate fi inechitabilă în sensul art. 6 al CEDO” [10, p.585].

În cazul în care inculpatul nu a fost citat

dant or the prosecutor does not concern the civil side of the trial, but only the criminal side, the civil party who did not challenge the judgment should not be summoned to the appellate court. ... But if the call of the prosecutor was made without reservations – which means it has a full devolving effect –, citation of all parties is mandatory.” [8, p.169]

The trial of the appeal takes place in the presence of the defendant, with the exceptions provided in art. 321 CCP and it is necessary to check all the addresses of the defendant known from the materials of the criminal case, in compliance with the provisions of art. 412 para (3) and 242 CCP, legal summons of the defendant [9, pct.6.2].

Proof or receipt of receipt of the summons by the party to the proceedings, with the indication of the date of receipt, is returned to the appellate court. The lack of a certificate is the basis for establishing another trial term [9, pct.13].

„The summons procedure is not legally fulfilled if the summons is displayed without including any information regarding the apartment number from the address of the summoned person or without mentioning the block and the ladder, although the apartment number is indicated. In these cases, the case for scrapping is indecent (Supreme Court of Justice of Republic of Moldova (hereinafter SCJ), decision no.1499 of 21.03.2001).” [10, p.568]

In another case, the trial in the first instance took place in the absence of the defendant, who was not legally summoned, because from the proof of fulfillment of the procedure for the term of the meeting it resulted that he was summoned to the address from Braila, without indicating the number of the property, thus violating the criminal procedural provisions, which stipulate that the address of the person summoned must include, in cities and towns: town, county, street, number and apartment where he lives. The Court of Appeal allowed the defendant’s appeal, he overturned the sentence and sent the case to the same court for retrial (Galati Court of Appeal, Criminal Section, decision no.409/2002) [11, p.130].

„In the national jurisprudence (SCJ, decision no.1re-1284/2008 of 26.12.2008) it was shown that due to improper citation, the way of administering the evidence in support of the

legal și nu a fost asistat de un avocat în cadrul judecării cauzei în prima instanță, se consideră că fondul cauzei nu a fost rezolvat [12].

O singură soluție legală a instanței de apel în aceste cazuri este casarea sentinței primei instanțe și dispunerea rejudecării de către instanța a cărei hotărâre a fost anulată, în temeiul art. 415 alin. (2) pct. 3) CPP RM.

„Schimbarea de către inculpat a domiciliului în cursul procesului penal impune aducerea acestui fapt la cunoștința organelor judiciare pentru a se dispune citarea la noua adresă. Dacă inculpatul nu își îndeplinește această obligație, el nu mai poate invoca judecarea cauzei în lipsa sa și necitarea la această adresă, întrucât, în acest fel, el s-ar prevala de propria culpă (*Curtea de Apel București, Secția a II-a penală, decizia nr.226/1997*)” [11, p.135].

Potrivit art.238 alin.(3¹) CPP RM, *Bănuitul, învinuitul sau inculpatul are obligația de a informa, în termen de cel mult 3 zile, organul de urmărire penală, procurorul, instanța de judecată despre schimbarea domiciliului. În cadrul audierii, bănuitul, învinuitul sau inculpatul este informat cu privire la această obligație și cu privire la consecințele nerespectării ei. În temeiul acestor norme, într-o cauza penală, judecarea cauzei și pronunțarea sentinței de prima instanță a avut loc în lipsa inculpatului* [13, p.2-3].

Instanței de judecată îi revine obligația de a menționa în hotărârea judecătorească temeiurile care au stat la baza deciziei de examinare a cauzei în lipsa inculpatului și îndeplinirea tuturor cerințelor legale cu citarea inculpatului și asigurarea prezenței acestuia la judecarea cauzei. Eschivarea inculpatului de a se prezenta la proces urmează a fi analizată și de către instanța de apel, cu efectuarea unui control suplimentar pe marginea eschivării inculpatului sau pentru stabilirea locului de aflare a acestuia, ex.: dispunerea aducerii silit, anunțarea în căutare, solicitarea la adresa inspectoratului de poliție privind căutarea inculpatului [14].

În jurisprudența CtEDO s-a stabilit că „în 2007 reclamantul a fost condamnat în Olanda la patru ani de închisoare, iar în 2009 a fost eliberat. La scurt timp a fost arestat în Norvegia pentru comiterea altor infracțiuni. În 2010, instanța de apel din Olanda a condamnat reclamantul în contumacie, mărindu-i pedeapsa la

accusations submitted to the defendants may be unfair within the meaning of art. 6 to the ECHR” [10, p.585].

If the defendant has not been legally summoned and was not assisted by a lawyer at trial in the first instance, it is considered that the merits of the case have not been resolved [12].

The only legal solution for the appellate court in these cases is quashing the sentence of the first instance and the order of the retrial by the court whose judgment has been set aside, pursuant to art. 415 para. (2) pt. 3) CCP.

„The change of domicile by the defendant during the criminal trial it is necessary to bring this fact to the attention of the judicial bodies in order to order the summons to the new address. If the defendant does not fulfill this obligation, he can no longer invoke the trial in his absence and not be summoned to this address, since in this way he would use his own fault (*Bucharest Court of Appeal, Section II penal, decision no.226/1997*)” [11, p.135].

According to the article 238 para (3/1) CCP - *The suspect, the accused or the defendant has the obligation to inform, within a maximum of 3 days, the criminal investigation body, the prosecutor, the court about changing residence. At the hearing, the suspect, the accused or the defendant he shall be informed of this obligation and of the consequences of failure to comply with it.*

Under these rules, in a criminal case, the trial of the case and the pronouncement of the first instance sentence took place in the absence of the defendant [13, p.2-3].

It is incumbent upon the court to state in the judgment the grounds on which the decision to examine the case was based in the absence of the defendant and fulfilling all legal requirements by summoning the defendant and ensuring his presence at the trial. The finding of the fact of the defendant's avoidance to appear at the trial is to be analyzed by the appellate court, with an additional check on the defendant's dodge or the possibility of establishing its location, for example, ordering the summons, announcing the search, requesting the police inspectorate to search for the defendant [14].

It has been established in the jurisprudence of the ECtHR that, „In 2007 the applicant was sentenced to four years in prison in the Netherlands, and in 2009 he was released from

opt ani de închisoare. Curtea a stabilit că refuzul instanței de apel de a avea în vedere măsurile care i-ar fi permis reclamantului să participe la ședință a fost greu de înțeles, cu cât condamnarea sa a crescut la opt ani. Curtea a fost de acord cu Guvernul, că arestarea reclamantului în Norvegia fusese o consecință directă a conduitei sale și a recunoscut ca legitime interesele rudelor supraviețuitoare ale victimei și ale societății de a vedea că procedurile penale împotriva reclamantului au ajuns la o concluzie. Totuși, având în vedere locul proeminent pe care îl ocupă dreptul la un proces echitabil, nici prezența reclamantului la ședințe din primă instanță, nici conduita activă a apărării nu au putut compensa lipsa reclamantului în fața celei de-a doua instanțe.” [15, p.171-172].

A. Ialanji a menționat că „procedura privind anunțarea în căutare este o premisă pentru adoptarea deciziei de judecare a cauzei în lipsa inculpatului, însă se atestă lipsa reglementării la nivel național a procedurii date și a unui termen după care instanța poate dispune examinarea cauzei în lipsa inculpatului din momentul anunțării acestuia în căutare.” [15, p.184].

Autorul a propus completarea art. 389 alin. (1) CPP RM cu fraza: „Sentința de condamnare adoptată în lipsa inculpatului conține temeiurile de fapt și de drept privind judecarea în lipsă.” [15, p.189].

Susținem propunerea făcută, or, deseori instanțele de judecată nu argumentează în hotărârea judecătorească soluția cu privire la dispunerea judecării cauzei în lipsa inculpatului, iar motivarea unei hotărâri se exprimă prin faptul că judecătorul este obligat să indice motivele soluției adoptate.

Or, potrivit jurisprudenței CtEDO, procesul în ansamblu este echitabil dacă acuzatului i s-a permis să atace sentința de condamnare în absența sa și a avut dreptul de a fi prezent la ședința instanței de apel, deschizând astfel posibilitatea unei noi examinări în fapt și în drept a învinuirii (*Idalov c. Federației Ruse*, din 22.05.2012, §. 171, *Jones c. Regatului Unit*, din 09.09.2003) [16].

Trimiterea cauzei spre rejudecare la prima instanță după admiterea apelului este posibilă și în situația când judecata în pri-

son. He was soon arrested in Norway for other crimes. In 2010 the Dutch appellate court sentenced the applicant in absentia to eight years' imprisonment. The Court held that, the appellate court's refusal to consider the measures which would have allowed the applicant to attend the hearing it was difficult to understand how much his sentence increased to eight years. The Court agreed with the Government that the arrest of the applicant in Norway had been a direct consequence of his conduct and recognized as legitimate the interests of the victim's surviving relatives and society to see that the criminal proceedings against the applicant concluded. However, given the prominent place of the right to a fair trial, nor the presence of the applicant at first instance hearings, nor the active conduct of the defense they could not make up for the applicant's absence before the second instance.” [15, p.171-172]

Ialanji A. mentioned that, „the search warrant procedure is a prerequisite for the decision to try the case in the absence of the defendant, however, there is a lack of national regulation of the procedure and a deadline after which the court may order the examination of the case in the absence of the defendant at the time of his announcement in the search.” [15, p.184]

The author proposed the completion of art. 389 para. (1) CCP with the phrase: „The conviction handed down in the absence of the defendant contains the factual and legal grounds for the trial in absentia.” [15, p.189]

We support the proposal made. Often the courts do not argue in the court decision the solution regarding the ordering of the trial of the case in the absence of the defendant and the reasoning of a decision is expressed by the fact that the judge is obliged to indicate the reasons for the solution adopted.

According to ECtHR, the trial as a whole is fair if the accused has been allowed to appeal the sentence in his absence and had the right to be present at the appellate court hearing, thus opening the possibility of a new factual and legal examination of the accusation (*Idalov v. Russian Federation*, of 22.05.2012, §. 171, *Jones v. The United Kingdom*, of 09.09.2003) [16].

After the admitting the appeal request Submission of the case for retrial to the first instance it is also possible in the case where the

ma instanță a avut loc în lipsa unei părți care, deși legal citată, a fost în imposibilitate de a se prezenta și de a încunoștința instanța despre această imposibilitate [11, p.139-140].

Instanța este obligată să citeze persoanele deținute la locul de deținere, chiar dacă persoana citată execută o pedeapsă în străinătate. Or, potrivit art. 238 alin. (5) CPP RM, „Deținuții se citează la locul de deținere prin administrația instituției de detenție”.

Dacă este necesar, instanța de apel poate recunoaște prezența părților obligatorie și ia măsurile corespunzătoare pentru asigurarea prezenței lor. În decizia CSJ a RM pe cauza penală nr.1ra-516/2018 din 22.05.2018, a fost constatat, că „instanța de apel a trecut cu vederea și argumentele avocatului participant în ședința de judecată, O.T., care a solicitat amânarea examinării cauzei din motiv că nu este dovada citării legale a tuturor părților (f.d. 18, vol. II), iar refuzul instanțelor de a verifica argumentele apărării cu privire la citarea necorespunzătoare și de a-i oferi șansa să se prezinte în fața autorităților ar putea pune problema încălcării prevederilor art. 6 § 1 din Convenție (hot. CtEDO Vasiliciuc c. Republicii Moldova, § 40).” [17, p.9].

Participarea apărătorului la judecarea apelului este obligatorie, dacă acest lucru îl cer interesele justiției. CSJ a RM pe cauza penală nr.1ra-376/2005 a explicat că, „fără îndeplinirea citării legale a inculpatei și avocatului acesteia, instanța de apel a încălcat dreptul inculpatei la apărare și dreptul la un proces echitabil. Art.6 CEDO garantează dreptul învinutului de a participa la examinarea propriei cauze penale.” [18].

Totodată, dreptul inculpatului de a fi apărat de un avocat ales nu este unul absolut [19, § 45; 20, § 31]. În principiu, alegerea de către acuzat a unui avocat trebuie să fie respectată [21, § 54]. Instanțele de judecată naționale, în cazurile existenței motivelor suficiente și predominării intereselor justiției, pot să nu țină seama de această alegere [19, § 45; 22, § 29]. Caracterul specific al procesului poate justifica ca un avocat specializat să prezinte oral argumentele apărării [19, § 47].

Într-o cauza penală, partea vătămată a declarat recurs ordinar împotriva deciziei instanței de apel, susținând că n-a fost citat legal în ședința instanței de apel și, astfel, a

trial at first instance took place in the absence of a party was unable to appear and to inform the court of this impossibility [11, p.139-140].

The court is obliged to summon the detainees to the place of detention even if the summoned person is serving a sentence abroad. According to art. 238 para. (5) CCP – „*Detainees are summoned to the place of detention by the administration of the detention institution*”.

If necessary the appellate court may recognize the presence of the obligatory party and take appropriate measures to ensure their presence. In the decision of the SCJ of the Republic of Moldova on criminal case no. 1ra-516/2018 of 22.05.2018, it was found „*the appellate court also disregarded the arguments of the lawyer participating in the court hearing, O.T. requested that the case be adjourned because there is no evidence that all parties are legally summoned (f.t. 18, vol. II), and the refusal of the courts to verify the defense’s arguments regarding the improper citation and to give him a chance to appear before the authorities, could raise the issue of violating the provisions of art. §. 6 para 1 of the Convention (ECtHR Vasiliciuc v. Republic of Moldova, §. 40)*” [17, p.9].

The participation of the defender in the judgment of the appeal is mandatory, if the interests of justice so require. The SCJ of the Republic of Moldova on criminal case no. 1ra-376/2005, explained that „without fulfilling the legal summons of the defendant and her lawyer, the appellate court violated the defendant’s right of defense and the right to a fair trial. Art.6 ECHR guarantees the right of the accused to participate in the examination of his own criminal case.” [18]

At the same time, the right of the defendant to be defended by a chosen lawyer is not an absolute one [19, §. 45; 20, §. 31]. The choice of a lawyer by the accused must be respected [21, §. 54]. National courts they may not consider this choice in cases where there are sufficient grounds and the predominance of the interests of justice [19, §. 45; 22, §. 29]. The specific nature of the proceedings may justify a specialist lawyer presenting oral defense arguments [19, §. 47].

In a criminal case, the injured party filed an ordinary appeal against the decision of the appellate court he argued that he was not le-

fost în imposibilitate de a participa la judecarea cauzei în instanța de apel. La dosar a fost anexată copia citației expediate părții vătămate pentru ședință, dar nu există date privind recepționarea. De asemenea, nu există alte dovezi privind citarea părții vătămate în ședința instanței de apel în ziua când s-a judecat apelul. Prin urmare, cauza a fost judecată în apel fără citarea legală a părții vătămate, ceea ce a constituit temei pentru recurs ordinar și casarea deciziei instanței de apel, potrivit art. 427 alin. (1) pct.5) CPP RM. Din prevederile art. 17 alin. (2) CPP RM rezultă că instanța judecătorească este obligată să asigure participanților la procesul penal o deplină exercitare a drepturilor lor procesuale [23, pct.4.2]. În cazul în care partea vătămată nu a fost citată legal pentru participare la ședința instanței de apel, hotărârea adoptată se va considera nelegală [24].

La numirea și pregătirea ședinței de judecată în instanța de apel, judecătorii trebuie să verifice dacă persoanele, a căror interese se ating, au fost înștiințate despre apelurile depuse și dacă le-au fost remise copiile apelurilor cu explicarea dreptului de a depune o referință în scris și în termen, care trebuie să corespundă cu termenul stabilit pentru declararea apelului. La această categorie de persoane practica judiciară atribuie persoanele condamnate (achitate), care nu au contestat sentința și apărătorii lor, precum și persoanele în privința cărora hotărârile judecătorești au fost adoptate în lipsă [25, p.1099]. Încălcarea cerinței menționate CtEDO apreciază că o încălcare a dreptului la un proces echitabil în contextul art.6 al Convenției [26, § 70-76].

În caz de atragere la răspundere penală a cetățenilor altor state, procurorul ezită uneori să-i citeze în statul de origine, unde aceștia s-ar afla în mod legal, deoarece în momentul părăsirii teritoriului Republicii Moldova, aceștia nu erau restricționați în libertatea de circulație de vreo măsură preventivă, procurorul considerând în mod greșit că este suficientă citarea la locul de reședință temporară în Republica Moldova.

Or, art. 539 alin. (1) CPP RM prevede că martorul, expertul sau persoana urmărită, în cazul în care nu sunt date în căutare, aflați peste hotarele Republicii Moldova, pot fi citați de către organul de urmărire penală pentru exe-

gally summoned to the appellate court hearing and thus was unable to attend the trial in the appellate court. A copy of the summons sent to the injured party for the hearing was attached to the file, but there are no data on reception. Likewise, there is no other evidence regarding the summoning of the injured party in the hearing of the appellate court on the day the appeal was heard. Therefore, the case was tried on appeal without the legal summons of the injured party, which was the basis for ordinary appeal and quashing of the decision provided by art. 427 para. (1) pt.5) CCP. From the provisions of art. 17 para. (2) CPP RM results that the court is obliged to ensure that participants in criminal proceedings fully exercise their procedural rights [23, pct.4.2].

If the injured party has not been legally summoned to attend the appellate court hearing, the decision taken will be considered illegal. [24].

When appointing and preparing the court hearing in the appellate court, judges must ascertain whether the persons whose interests are affected have been notified of the appeals and if copies of the calls have been provided with an explanation of the right to submit a written and timely reference, which must meet the deadline set for declaring the appeal. Judicial practice is attributed to this category of persons convicted persons (acquitted), who did not contest the sentence and their defenders, as well as the persons in respect of whom the judgments were adopted in absentia [25, p.1099]. Violation of this requirement The ECtHR considers that a violation of the right to a fair trial in the context of Article 6 of the Convention [26, §. 70-76].

In case of criminal prosecution of citizens of other states, the prosecutor sometimes hesitates to summon them to their state of origin, where they would be legally located, because at the time of leaving the territory of the Republic of Moldova, they were not restricted in their freedom of movement by any preventive measures. Prosecutor wrongly considering that it is sufficient to summon him to the place of temporary residence in the Republic of Moldova. Article 539 para. (1) CCP provides that the – „witness, the expert or the person being pursued located outside the Republic of Moldova if

cutarea anumitor acțiuni procesuale pe teritoriul Republicii Moldova. În acest caz, citația nu poate conține somații de aducere forțată în fața organului de drept [27, p.9].

„În cauza CtEDO *Hermi c. Italiei* (18.10.2006, nr.18114/02, § 90), Marea Cameră, examinând materialele cauzei, a considerat că reclamantul cunoștea limba italiană suficient pentru a înțelege ce era scris în avizul ce îl informa despre data la care va avea loc audierea în fața Curții de Apel. ... Mai mult decât atât, ... la epoca procesului său în apel reclamantul a locuit în Italia cel puțin zece ani, iar în timpul unei arestări în anul 1999 el a fost în stare să dea carabinierilor precizări în ce privește faptele de care era acuzat. Aceste elemente erau suficiente pentru a face ca autoritățile judiciare naționale să creadă că reclamantul era în măsură să înțeleagă semnificația avizului, care îl informa despre data audierii, și că deci nicio traducere sau interpretare a acestui aviz nu era necesară. De altfel, Curtea notează, de asemenea, că interesatul nu a informat autoritățile penitenciare că eventual nu ar putea înțelege documentul litigios” [10, p.879].

„Persoanele care au avut calitatea de părți la judecata în primă instanță, dar care nu au declarat apel și care nu sunt vizate de declarația de apel nu mai sunt părți în această fază procesuală. Drept consecință, ne citarea părții civile în apelul declarat de inculpat doar cu privire la soluționarea acțiunii penale nu reprezintă o încălcare a dispozițiilor legale” [11, p.46].

Astfel, citarea legală a părților la proces asigură respectarea dreptului la accesul la justiție, la un proces echitabil și înfăptuirea justiției.

not searched may be summoned by the criminal investigation body for the execution of certain procedural actions on the territory of the Republic of Moldova. In this case, the summons may not contain summonses of forced bringing before the court of law [27, p.9].

„In the case of the ECtHR *Hermi v. Italy* (18.10.2006, no. 18114/02, §. 90), The Grand Chamber, examining the material of the case, considered that the applicant knew sufficient Italian to understand what was written in the opinion, informing him of the date on which the hearing before the Court of Appeal will take place. ... More than that, ... at the time of his appeal the applicant had lived in Italy for at least ten years, and during an arrest in 1999 he was able to give the carabinieri details of the charges against him. These elements were sufficient to lead the national judicial authorities to believe that the applicant was in a position to understand the meaning of the opinion, which informed him of the date of the hearing and no translation or interpretation of this opinion was required. The Court also notes that the person concerned did not inform the prison authorities that he might not be able to understand the disputed document” [10, p.879].

„Persons who had the capacity of parties to the trial in the first instance, but who did not appeal and who are not covered by the appeal statement they are no longer parties to this procedural phase. As a consequence, the non-summons of the civil party in the appeal declared by the defendant only with regard to the settlement of the criminal action does not constitute a violation of legal provisions” [11, p.46].

Thus, the legal summons of the parties to the trial ensures the observance of the right to access to justice, to a fair trial and the administration of justice.

Referințe bibliografice

Bibliographical references

1. Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 13.02.2007. Dosarul nr.1ra-115/2007. În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2007, nr.7, pag.9.
2. Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 12.04.2005. Dosarul nr.1ra-204/2005. Arhiva Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova [Citat 25.03.2020]. Disponibil: <http://jurispru->

- denta.csj.md/archive_courts/cauta/index2.php.
3. Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 12.10.2004. Dosarul nr.1ra-623/2004 și Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 01.06.1999. Dosarul nr.1ca-47/99. Arhiva Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova [Citat 25.03.2020]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/archive_courts/cauta/index2.php].
4. Hotărârea CtEDO Hermi c. Italiei (MC), nr. 18114/02, 18.10.2006, CEDO 2006-XII. [Citat 25.03.2020]. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-77544>.
5. Hotărârea CtEDO Fejde c. Suediei, 29.10.1991, seria A, nr. 212-C. [Citat 25.03.2020]. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-62258>.
6. Hotărârea CtEDO Seliwiak c. Poloniei, nr. 3818/04, 21.07.2009. [Citat 25.03.2020]. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-93656>.
7. Hotărârea CtEDO Sibgatullin c. Rusiei, nr. 32165/02, 23.04.2009. [Citat 25.03.2020]. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-92316>.
8. Paraschiv C.S. Apelul penal. București: Hamangiu, 2019, 264 p.
9. Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 17.11.2009. Dosarul nr.1ra-1023/2009. Arhiva Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova [Citat 25.03.2020]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/archive_courts/cauta/index2.php.
10. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judecării cauzelor penale în ordine de apel”, nr.22, din 12.12.2005.
11. Dolea I. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Comentariu aplicativ. Chișinău: Cartea Juridică, 2016, 1172 p.
12. Pamfil M. L., Movileanu C., Munteanu C. A. Apelul în procesul penal. Practica judiciară. București: „Hamangiu”, 2008, 188 p.
13. Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 18.07.2018. Dos. nr.1ra-1540/2018. [Citat 01.05.2019]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=11638; și Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție din 02.07.2007. Dosarul nr.4-1re-155/2007. În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, nr.1, 2008, pag.34.
14. Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 18.07.2018. Dosarul nr. 1ra-1540/2018. [Citat 01.05.2019]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=11638.
15. Decizia Curții de Apel Bălți din 20.12.2017. Dosarul nr.03-1a-1704-29032017. [Citat 24.08.2020]. Disponibil: https://cab.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/7559eb6f-8306-e811-80d7-0050568b4d5b].
16. Ialanji A. Particularitățile judecării cauzei în lipsa inculpatului. Teză de doctorat în drept. Chișinău, 2019, 205 p. [Citat 06.08.2020]. Disponibil: http://www.cnaa.md/files/theses/55567/arina_alanji_thesis.pdf.
17. Decizia Curții Constituționale de inadmisibilitate a sesizării nr.16g/2017 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 334 alin. (2) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova (îndepărtarea inculpatului din sala de judecată), nr.11 din 02.02.2017. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 09.06.2017, nr.181-189/66.
18. Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 22.05.2018. Dosarul nr.1ra-516/2018. [Citat 25.11.2018]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=11215.
19. Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 14.06.2005. Dosarul nr.1ra-376/2005. În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2005, Ediție specială, pag.37.
20. Hotărârea CtEDO Meftah și alții c. Franței (MC), nr. 32911/96, 35237/97 și 34595/97, CEDO 2002-VII. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-65195>.
21. Hotărârea CtEDO Pakelli c. Germaniei, nr. 8398/78, 12.12.1981. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-73415>.
22. Hotărârea CtEDO Lagerblom c. Suediei, nr.26891/95, 14.01.2003. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60884>.
23. Hotărârea CtEDO Croissant c. Germaniei

- ei, seria A nr.237-B, 25.09.1992. [Citat 24.03.2020]. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-62292>.
24. Decizia Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție din 17.02.2009. Dosarul nr.1ra-75/2009. Arhiva Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova [Citat 25.03.2020]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/archive_courts/cauta/index2.php.
25. Decizia Colegiului Penal al Curții de Apel a Republicii Moldova din 15.12.1998. Dosarul nr.1r-1115/1998. În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 1999, nr.4, pag.19.
26. Курс уголовного процесса. Под ред. д.ю.н., проф. Л.В. Головки. 2-е издание, исправленное. Москва: „Статут”, 2017, 1280 с.
27. Hotărârea CtEDO Sevastyanov c. Rusiei, cererea nr. 37024/02, din 22.04.2010. [Citat 24.03.2020]. Disponibil: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-98327>.
28. Decizia Colegiului Penal lărgit al Curții Supreme de Justiție din 15.05.2018. Dosarul nr.1ra-745/2018. [Citat 25.11.2018]. Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_col_penal.php?id=11090.

Despre autori:

Tudor OSOIANU,

*doctor în drept, profesor universitar,
Catedra „Procedură penală, criminalistică și
securitate informațională”,
Academia „Ștefan cel Mare” a MAI
e-mail: tosoianu@gmail.com
ORCID: 0000-0003-1506-4501*

Dumitru CALENDARI,

*doctorand,
Universitatea de Stat din Moldova
e-mail: c.dumitru@mail.ru*

About authors:

Tudor OSOIANU,

*PhD, university professor,
Chair “Criminal Procedure, Forensics and Infor-
mation Security”,
Academy “Ștefan cel Mare” of the MIA,
e-mail: tosoianu@gmail.com
ORCID: 0000-0003-1506-4501*

Dumitru CALENDARI,

*PhD student,
The Moldova State University,
e-mail: c.dumitru@mail.ru*